

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
This project is funded by the European Union

YERELDEN ULUSALA İKLİM AğI PROJESİ ANKARA BÖLGE EğİTİMİ ÇALIŞTAY RAPORU

(8-9 HAZİRAN 2022)

www.temev.org.tr

Hazırlayan:
Prof. Dr. Nilgün GÖRER TAMER
Gazi Üniversitesi

YERELDEN
ULUSALA
İKLİM AğI

CLIMATE NETWORK
FROM LOCAL
TO NATIONAL

Bu yayın Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile hazırlanmıştır. İeriğinden dokumanı hazırlayanlar ve Temiz Enerji Vakfı sorumlu olup, herhangi bir şekilde AB'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

içindekiler

YERELDEN ULUSALA İKLİM AĞI PROJESİ ANKARA BÖLGE EĞİTİMİ (8-9 HAZİRAN 2022) ÇALIŞTAY RAPORU.....	3
KATILIMCI KURULUŞLAR LİSTESİ	4
I. OTURUM (I. GÜN, SABAH).....	5
2.OTURUM (I.GÜN, ÖĞLEDEN SONRA).....	10
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN BÖLGESEL SORUNLAR ÇALIŞTAYI (2.GÜN)	15

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

YERELDEN ULUSALA İKLİM AĞI PROJESİ
ANKARA BÖLGE EĞİTİMİ
8-9 Haziran 2022 - Grand Mercure Ankara

Birinci Gün - 8 HAZİRAN

OTURUM 1 (10:00 - 13:00)

Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY
İklim Değişikliği: Dünyada ve Türkiye'de Durum

Dr. Nuran TALU
Kent Konseylerinin İklim Mücadelesinde Rolü

OTURUM 2 (14:00 - 16:45)

Prof. Dr. Zeynep ZAIMOĞLU
İklim Değişikliği: Tarım ve Gıda Güvenliği

Dr. Figen AR
Objektif Bakış Açısıyla Biyoyakıtlar ve İklim
Mücadelesindeki Yeri

İkinci Gün - 9 HAZİRAN

ÇALIŞTAY (09:30 - 12:30)

İklim Değişikliği Kaynaklı
Karşılaştırmalı Bölgesel Sorunlar

TEMİZ ENERJİ VAKFI
1994

YERELDEN
ULUSALA
İKLİM AĞI

KÜRESEL DENGE
GLOBAL BALANCE

YERELDEN ULUSALA İKLİM AĞI PROJESİ ANKARA BÖLGE EĞİTİMİ (8-9 HAZİRAN 2022) ÇALIŞTAY RAPORU

Türkiye'de Sivil Toplumun Desteklenmesi - Ortaklıklar ve Ağlar Hibe Programı altında Avrupa Birliği tarafından desteklenen 'Yerelden Ulusala İklim Ağı' Projesi kapsamında 8-9 Haziran 2022 tarihlerinde Ankara'da Grand Mercure Hotel'de sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, yerel yönetimler (belediyeler, valilik), meslek odaları, kent konseyleri, bölge üniversiteleri, bölge kalkınma ajansı ve iklim değişikliği ile mücadele konusuna ilgi duyan bireysel katılımcılara yönelik bir eğitim programı gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, programın ilk gününde gerçekleştirilen eğitim modüllerinde ele alınan konuların kısa bir özetini ve eğitimin ikinci günü gerçekleştirilen çalıştayda ele alınan Ankara'nın ve bölgenin sorunlarının ana tartışma eksenlerini içermektedir.

KATILIMCI KURULUŞLAR LİSTESİ

Etkinlikte temsilci bulundurarak katılım sağlayan kurum ve kuruluşların listesi aşağıda yer almaktadır:

1. Temiz Enerji Vakfı
2. Küresel Denge Derneği
3. Ankara Büyükşehir Belediyesi
4. Çankaya Belediyesi
5. Kırıkkale Belediyesi
6. Konya Büyükşehir Belediyesi (Gençlik Meclisi)
7. Bilecik Belediyesi
8. AB Türkiye Delegasyonu
9. Ankara Kalkınma Ajansı
10. Tarım Kredi Kooperatifi
11. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı - İklim Değişikliği Başkanlığı
12. Sağlık Bakanlığı
13. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
14. Çankaya Kent Konseyi
15. Yenimahalle Kent Konseyi (Kadın Meclisi)
16. Çayyolu Semt Meclisi
17. Enerji Kentleri Birliği
18. İhtiyaç Haritası
19. Gazi Üniversitesi
20. Ankara Üniversitesi
21. İstanbul Üniversitesi
22. İstanbul Kent Üniversitesi
23. Çukurova Üniversitesi
24. Türkiye Petrolleri
25. Hayme Kadın Dayanışma Derneği
26. Doğal Yaşam Derneği
27. Sürdürülebilir Tarım Derneği
28. Engelliyim Engel Tanınam Derneği
29. Uluslararası Damla Gönüllüleri Derneği
30. Uluslararası Çözüm Federasyonu
31. Yeşil Türkiye Derneği
32. Genç Düşünce Enstitüsü
33. Çiğdemim Derneği
34. Şiddetsiz Toplum Derneği
35. TEMA
36. Denge ve Denetleme Ağı
37. Orman Genel Müdürlüğü
38. Türkiye İş Bankası
39. Makina Mühendisleri Odası
40. PANKOBİRLİK

1. OTURUM

(1. GÜN, SABAH)

İklim Değişikliği: Dünyada ve Türkiye’de Durum

Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Orman Fakültesi Toprak İlimi ve Ekoloji Anabilim Dalı

Prof. Dr. Doğanay Tolunay konuşmasında, küresel sıcaklıklarda 2 °C artışın neden olacağı değişimlerin ekosistemler, biyolojik çeşitlilik ve tüm canlılar canlılar üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaparak, bu koşullarda örneğin, küresel ölçekte böceklerin %18’inin yok olma durumu ile karşı karşıya olduklarına dair ilgili ayrıntılı veriler paylaşmıştır. Tolunay ayrıca küresel ısınmaya bağlı olarak bitkilerin daha erken çiçek açması, fakat artan sıcaklıklara arılar gibi tozlaşmayı sağlayan türlerin aynı hızda uyum sağlayamaması halinde tohum ve meyve oluşumunda sorunlar yaşanabileceğini belirterek bu şekilde, birbirleri ile karşılıklı ya da tek taraflı faydaya dayalı ilişkileri olan bir dizi canlı türün de olumsuz etkilenecekleri üzerine yapılan bilimsel tahminler hakkında bilgiler vermiştir.

Profesör Tolunay ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının karbon döngüsü ve yutak alanların korunması açısından da önemli rolleri olduğunu hatırlatarak, en önemli yutak alanlar olarak kabul gören ormanların bugün 10 milyon hektarının bir çok ülkedeki yanlış arazi kullanım değişiklikleri sonucunda yok olduğunu vurgulamıştır. Dünya yüzeyinde topraklarda, denizlerde ve sulak alanlarda (karbon havuzları) da karbon tutulduğunu belirten Tolunay, sıcaklık artışının 2 °C olması durumunda, bu karbon havuzlarındaki karbonun, CO₂ ve metan gazı olarak atmosfere karışabileceğini, bu durumda önlem alınsa bile sıcaklık artışının durdurulamayabileceğini ve bilimsel öngörülerin ışığında yüzyılın sonunda sıcaklıklarda 5-6 °C'ye varan artışların olabileceğini ifade etmiştir. 2 °C sıcaklık artışının donmuş mevcut toprakların (kara buzulları) çözülmesine yol açacağı ve bu yolla bu topraklardan metan gazının atmosfere yayılmasının da iklim değişikliği için büyük bir tehdit oluşturacağı konusuna dikkat çeken Tolunay, Kuzey enlemlerdeki göl ve turbalıklarda donmuş halde bulunan metanın erimesiyle metan salımının olacağı bilgisini vermiştir.

Tolunay konuşmasında “net sıfır emisyon” hedefi için yutak alanlar ile sera gazı salımlarını dengelemenin önemine vurgu yaparak, 2053 yılına kadar ormanlarımızın yuttuğu kadar CO₂ salımı yaparak net sıfır emisyonu gerçekleştirmek gerektiğine işaret etmiştir. Tolunay geline nokta önümüzde geri dönülemez iki durumun, buzulların erimesi ve deniz seviyesinde 20 cm yükselmenin söz konusu olduğuna özellikle vurgu yapmıştır.

Tolunay, Türkiye’de beklenen iklim değişikliğine bağlı tehlikeleri; sıcaklık artışı, yaz sıcaklık artışı, sıcak hava dalgaları, kuraklık, şiddetli yağışlar, sel ve taşkınlar, yağış değişkenliği, sıcaklık değişkenliği, kar yağışının azalması, hava neminin azalması, evapotranspirasyonda¹ artış, yangınlar (orman, sazlık vb.), fırtınalar, deniz seviyesi yükselmesi, deniz suyu sıcaklığında artış şeklinde sıralamıştır.

Profesör Tolunay, Türkiye’de iklim değişikliğinin tarımsal üretime olabilecek etkisini açıklamak üzere sunduğu 2050 yılı projeksiyonlarına göre ülke gene-

1 “Evotranspirasyon” suyun topraktan ve diğer yüzeylerden buharlaşarak, bitkilerden de terleme yoluyla karadan atmosfere aktarılması işlemidir.

linde buğday ve arpa verimlerinde %7,6, mısır veriminde %10,1, pamuk veriminde %3,8 ve ayçiçeği veriminde %6,5 azalma olacağını tahmin edildiğini belirterek, aynı zamanda su kaynakları üzerinde iklim değişikliğinin yaratacağı baskı ile ortaya çıkacak su krizinin eş zamanlı olarak gıda güvenliğini de tehdit etmekte olduğunu altını çizmiştir.

Kent Konseylerinin İklim Mücadelesindeki Rolü

Dr.Nuran TALU

Küresel Denge Derneği Başkanı

Dr. Nuran Talu konuşmasına iklim değişikliği ile çok boyutlu/çok disiplinli yaklaşımlarla mücadele edilmesi gerektiğini bu nedenle ulusal/yerel düzeylerde bu alanda „iklim okuryazarlığı“ farkındalık ve kapasite eğitimlerinin bir seferberlik anlayışıyla yapılmasına olan ihtiyaca vurgu yaparak sunumuna başlamıştır. Talu, iklim mücadelesinin temel ilkelerini özümseyen, iklim değişikliği hakkında bilimsel güvenilir bilgiyi değerlendirmeyi bilen, bu konuda bilime dayalı bilinçli kararlar alabilen, tüm canlıların bekasına destek olacak tutum ve davranışları gelişmiş olan bireyleri “iklim okuryazarı” olarak tanımlamıştır. İklim değişikliği konusunda “azaltım-uyum sinerjisini” (iklim eylemi eş- zararları/eş-faydaları) anlamının önemli olduğunu belirterek, iklim değişikliğinden kaynaklanan kuraklığın sadece tarım sektörünü etkilemeyeceğini aynı zamanda su kıtlığına da yol açacağını ve bunun enerji üretiminde de azalma anlamına geleceğini belirterek sorunun sektörler arası bağına dikkat çekmiştir.

Talu konuşmasında sera gazları emisyonları azaltılsa, hatta bugün itibarıyla durdurulsa bile mevcut durumda aşırı iklim olaylarının devam edeceğinin altını çizmiştir. Bu anlamda “sıfır emisyon açığı, düşük/sıfır karbon (karbon nötr),

sera etkisi gibi kavramları üzerinde durarak, iklim krizini yeterince anlamadan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın gerçekleştirilemeyeceğini vurgulamıştır.

Talu, net sıfır emisyonun, antropojenik² emisyonlar ve yutak kapasitesi arasında denge yaratmak ile gerçekleşeceğine vurgu yaparak, ulusal/yerel iklim mücadelesinden beklenenin kentlerdeki yutak alan kapasitesi ile sera gazı emisyonları arasında denge sağlanmasına yönelik uygulamalara önem verilmesi olduğunu ifade etmiştir. Dr. Talu konuşmasında iklim adaleti ve adil dönüşüm konularına da vurgu yaparak, adil geçiş politikalarında önceleri fosil yakıtlara dayalı ekonomilere ve yatırımlara odaklanılarak sosyal çözümlere “termiksiz yaşamda kömür işçilerinin emek ve istihdam kaybına çare bulmak” üzerinden yaklaşıldığını belirterek, bugün gelinen noktada adil bir dönüşümün esasının, toplumdaki her kesimin emek haklarının ve geçim kaynaklarının güvence altına alınmasını öne çıkaran sosyal kalkınma politikaları ve eylemleri demeti olduğunu vurgulamıştır.

Talu, kent konseylerinin ülkemizdeki durumu ve kuruluş amaçlarını değerlendirerek, kent konseylerinin kuruluşuna dayanak oluşturan 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda tanımlanan kent konseyinin görev ve sorumluluklarının bugüne kadar çeşitli nedenlerden dolayı gerçekleştirilemediğini ve konseylerden beklenen işlevlerin yapılamadığını belirtmiştir. Belediye Kanunu'nun yerel hizmetlere destek verilmesi açısından sivil toplumun yanı sıra yerel kamu kurumları ve vatandaşlar arasında bağlantı yolları öngördüğünü ancak, meslek örgütleri, STK'lar ve diğer paydaşları bir araya getirmeyi ve belediyelerin karar alma süreçlerine katkıda bulunmayı amaçlayan “kent konseylerinin” iklim misyonu olarak yeni bir yönetim zihniyetine yönelmesi gereğine işaret etmiştir. Kent konseylerinin yerel iklim eylemi politika planlamasının etkin bir yönetim aracı olabileceğini ifade eden Talu, kent konseylerinin kurumsal organları olan kadın, gençlik meclisleri, çalışma grupları vb. için iklim mücadelesinde hangi konuları ele alabileceklerine dair önerilerde bulunmuştur.

² Antropojenik” kavramı, doğada insanoğlunun neden olduğu etkileri tanımlamak için kullanılmaktadır.

2.OTURUM (1.GÜN, ÖĞLEDEN SONRA)

İklim Değişikliği: Tarım ve Gıda Güvenliği

Prof. Dr. Zeynep ZAIMOĞLU

Çukurova Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü

Prof. Dr. Zeynep Zaimoğlu sunumuna iklim değişikliği ile gıda krizinin olası etkileri hakkında bilgiler vererek başlamıştır. Zaimoğlu sunumunda, tarımsal faaliyetler içinde en temel unsur olan gıda temini ile ilişkili kavramlar arasında bir kavram kargaşası olduğunun altına çizerek, ortak paydası tarım olan “gıda güvenliği”, “gıda güvencesi” ve “gıda egemenliği” kavramlarının birbirinden farklı olduğunu ifade etmiştir. Zaimoğlu, “gıda güvenliği”nin gıdanın hasatı, taşınması, işlenmesi, hazırlanması, depolanması ve son tüketiciye sunulması sürecinde gıda kaynaklı rahatsızlıklara ya da hastalıklara neden olan fiziksel, biyolojik ve kimyasal nitelikteki çeşitli risk unsurlarını önleyecek, zararsız kılacak ya da elimine edecek yaklaşımları içerdiğini; “gıda güvencesi”nin, bir toplumun beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yeteri miktarda ulaşılabilir gıda maddeleri üretme yeteneğine ve üretilen gıdalara erişiminin sürekliliğini ifade

ettiğini; “gıda egemenliği”nin ise gıdaya erişim hakkını güvenceye alan yaklaşımları tanımlayan, işin odak noktasına politik atmosferi ve siyasal karar alma mekanizmalarını da dâhil eden bir kavram” olduğunu aktarmıştır.

Zaimoğlu konuşmasında yukarıdaki kavramların birbirinden ayrı olarak ele alınması durumunda; iklim krizi, gıda, beslenme ve ekolojik bağlam içinde yer alan toplumsal sorunların daha da derinleşeceğine dikkat çekerek, sadece gıda güvenliğinden yola çıkarak bir toplumun sağlıklı beslenmesini sağlamanın olanaksız olduğunu vurgulamıştır. Zaimoğlu Türkiye’nin durumunu “Küresel Gıda Güvencesi Endeksi” üzerinden aktardığı konuşmasında, bölgesel çeşitlilik, ekonomik dinamikler ve nüfus büyüklüğü gibi kriterler dikkate alınarak seçilen 113 ülkeyi kapsayan, 2018 Küresel Gıda Güvencesi Endeksinde ilk sırada, gıdada %90 gibi yüksek bir oranda dışa bağımlı olmasına karşın, sahip olduğu ekonomik güçle, gıda talebini karşılamakta zorlanmayan Singapur’un yer aldığı; Türkiye’nin ise 2018 yılında değerlendirmeye alınan 113 ülke arasında 64,1 puanla 48. sırada bulunduğunu dile getirmiştir.

Zaimoğlu, sunumunda gıda güvencesi açısından Türkiye’de yaşanan zorlukları tarımsal AR-GE’ye yapılan kamu harcamaları, kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hâsıla, politik istikrar riski, çiftçilerin finansmana erişimi, tarımsal üretimin dalgalanması, kırsal mahalleler ve kentsel dönüşüm başlıklarıyla ele almıştır.

Profesör Zaimoğlu, konuşmasında tarım sektöründe iklim değişikliği azaltım ve uyum stratejileri olarak tarımsal üretim sisteminde iklim değişikliğine uyum, organik tarımın iklim değişikliğine uyum ve azaltıma etkisi, tarımsal üretim sistemlerinde azaltım konu başlıklarını öne çıkarmıştır..

İklim Değişikliği ve Tarım Politikaları başlığında AB İklim Değişikliği ve Tarım Politikalarına değinen Zaimoğlu, Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası’nın (OTP), iklim değişikliğinin sürdürülebilir Avrupa Birliği tarımı önündeki zorluklara azaltım ve uyum çalışmalarına destek verebilecek araçlar sunduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede OTP’nin sunduğu desteklerin; i)doğal kaynaklar

üzerinde artan baskıyı bertaraf etmek amaçlı tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilir üretim uygulamaları ve ii) çiftçilerin iklim değişikliği kaynaklı zorluklarına uyum sağlamak, azaltım ve uyum müdahale alanlarında yapılacak uygulamalar şeklinde iki ana noktayı kapsamakta olduğunu altını çizmiştir. Zaimoğlu ayrıca 2015 yılından itibaren OTP'nin “Yeşil Doğrudan Ödeme” adında yeni bir politik araç kullanmaya başladığını belirterek, söz konusu ‘yeşil ödeme’nin üç zorunlu uygulama şartıyla üreticinin kullanımına sunulduğunu, bu koşulların; **i)** biyolojik çeşitliliğin korunması, su ve toprak kalitesinin üretim süreçleri boyunca gözetilmesi, **ii)** karbon yutak alanlarının korunması ve **iii)** bu amaca hizmet edebilecek alanların oluşturulması olduğunu aktarmıştır.

Objektif Bakış Açısıyla Biyoyakıtlar ve İklim Mücadelesindeki Yeri

Dr. Figen AR

3AR Mühendislik, CEO

Dr. Figen Ar sunumunda, enerji sektörünün %71,6 oranla sera gazı salımlarından sorumlu olduğunu altını çizerek biyokütle enerjisinin karbon nötr bir enerji tipi olduğunu ifade etmiştir. Ar konuşmasında, biyokütle enerjisinin, yerel ve bölgesel çözümler sunan (dağıtık enerji), tarım ve ormancılıktan makine sanayiine, hayvancılıktan ulaştırma sektörüne, yerel yönetimlerden bankacılık ve sigortacılık sektörüne kadar uzanan geniş bir yelpazede katma değer ve istihdam sağlayan yerli ve sürekli bir kaynak olduğunu önemle vurgulamıştır. Dr. Ar, 2005 yılından bu yana yürürlükte olan 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'a göre biyokütlenin; ithal edilmemek kaydıyla kentsel atıkların yanı sıra bitkisel yağ atıkları, tarımsal hasat atıkları dâhil olmak üzere tarım ve orman ürünlerinden ve bu ürünler ile atık lastiklerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan yan ürünlerden elde edilen kaynakları ve sanayi atık çamurları ile arıtma çamurları olarak ta-

nımlandığını aktarmıştır. Ayrıca, Türkiye’de odun ve tezek kullanımının yaygın olarak bilinen biyokütle kaynakları olduğunu dile getirmiştir.

Ar sunumunda, biyoyakıtların başta tarım olmak üzere enerjiden çevreye, ulaştırmadan ekonomiye kadar pek çok sektörün kesişen enerji kaynağı olduğunu ifade ederek, özellikle ülkemizde, gıda ürünlerini biyoyakıt üretimine kaydırmadan ve zarar verici bir arazi dönüşümüne neden olmadan, tarımsal potansiyelini aktifleştirerek biyoyakıt üretiminin önemsenmesi gerektiğini savunmuştur. Ar ayrıca, planlı bir enerji üretiminin tarımı da içeren biyoyakıt programı ile istikrarlı adımlarla, hedeflere uygun stratejiler, politikalar ve eylem planları ile geliştirilmesi ve gıda dışı hammaddelerden üretilen ikinci kuşak biyoyakıtlarla ilgili Ar-Ge çalışmalarının da bu programa dahil edilmesinin önemine vurgu yaparak, Türkiye’nin sahip olduğu zengin biyokütle kaynaklarını, “enerji arz güvenliğinin sigortası, kırsal kesimin refahı” vizyonu ile değerlendirmek gerektiğini vurgulamıştır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDEN KAYNAKLANAN BÖLGESEL SORUNLAR ÇALIŞTAYI (2.GÜN)

Toplantının ikinci gününde, Ankara ve çevre illerden katılan sivil toplum temsilcileri, merkezi ve yerel yönetim kurumlarından katılımcılar ve akademisyenler iklim değişikliği ile mücadele alanında yaşanan sorunları farklı boyutları ile ele almış ve çözüm önerileri üzerinde fikir alışverişini yapmışlardır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları kendi uygulama örnekleri üzerinden çözüm önerilerine ilişkin bilgilendirme yaparak katkı sunmuşlardır.

Bu kapsamda Prof. Dr. Nilgün Görür Tamer (Gazi Üniversitesi/ Şehir Plancısı-Ankara Kent Konseyi-Başkent Ankara Çevre ve İklim Meclisi Üyesi) kent ve iklim değişikliği ilişkisini ve kent planlamanın iklime dayanlı yerleşimlerin planlanmasındaki rolünü örnekler üzerinden aktaran bir sunum gerçekleştirmiştir. Tamer, insan kaynaklı sera gazı salımlarının %78'inin kentsel alanlardaki ekonomik ve sosyal faaliyetlerden dolayı gerçekleştiğini; bu nedenle

kentlerin iklim değişikliğinin, hem kaynağı hem de olası etkilerinin azaltımı ve uyumu için geliştirilecek politikaların bir uygulama alanı olarak öne çıktığına vurgu yapan konuşmasında özetle aşağıdaki konuları dile getirmiştir. Kentlerin tarım alanlarını ve doğal yaşam alanlarını adeta yutarak, yayıldıkları alanlarda türleri yerinden ettiği, drenaj ağlarını değiştirdiği, peyzajı yeniden şekillendirdiğine vurgu yaparak; kentlerin bir yandan iklim değişikliği üzerindeki etkilerini, diğer bir yandan da bu etkilerin azaltılmasındaki rollerinin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini; arazi kullanım politikalarının ve mekânsal planlama kararlarının sera gazı salımlarının azaltılmasında önemli bir araç olarak iklim siyasetinin ayrılmaz bir parçası olduğunun altını çizmiştir.

Profesör Tamer, sıcaklık artışlarına ve kentsel alanlarda sellere neden olan bir diğer fiziksel planlama kararının da kentsel dönüşüm uygulamalarında verilen imar hakları nedeniyle uygulamalarda oluşan geçirimsiz yüzeyler olduğunu dile getirerek, bu uygulamaların hem hidrolojik döngüye zarar veren hem de betonlaşan yüzeyler ile kent ısı adası etkisini arttırarak tüm kentlerde yaşandığı gibi Ankara'nın da iklime dayanıklılığını tehdit eden bir süreç haline geldiğini belirtmiştir.

Çalıştaya katılan paydaşlar tarafından iklim değişikliği kaynaklı sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin olarak aşağıdaki görüşler dile getirilmiştir.

1. Kentsel Yayılma ve Kentsel Dönüşümden Kaynaklı Mekânsal Sorunlar

Kentleşmenin sadece nüfus artışı olmadığını, aynı zamanda drenaj ihtiyacı olan alanın da artması anlamına geldiğine vurgu yapılarak, yapı yoğunluklarındaki artışın, beton ve asfalt ile örtülen toprak ile geçirimsiz yüzey artışının, ağaç varlığı ve bitki örtüsü kaybını da beraberinde getirmekte olduğu, bu değişimin kaçınılmaz olarak kent selleri ve ısı adası etkisi ile kentlileri karşı karşıya bırakmakta olduğuna dikkat çekilmiştir. Örnek olarak imar planlarında parsel düzeyinde yapılaşma alanını belirleyen taban alanı kat sayısındaki artışın bir yandan geçirgen toprak yüzey kaybına diğer yandan da arka bahçelerin sürekliliğinin sağladığı doğal çevrenin kaybına neden olduğu açıklanmıştır. Bu

uygulamanın neden olduğu olumsuzluğu gidermek için, imar yönetmeliğinde parselde yapılacak yapının kaplayacağı taban alanı ile birlikte geçirgen yüzey katsayısının (toprak yüzeyin) da belirlenerek imar haklarında “iklim”e dayanıklılığa ilişkin düzenlemelerin yapılması önerilmiştir. Bu geçirgenlik kat sayısının hem hidrolojik döngüde yer altı sularının yenilenebilirliğini hem de bitki örtüsü varlığını güvence altına alarak ısı adası etkisine karşı da bir savunma ağı yaratabileceği görüşü öne sürülmüştür.

2. Kent Peyzajı, Yeşil Alanlar- Sokak Ağaçları-Bostanlar ve Hobi Bahçelerinde Yeşil Altyapı Oluşturmada Yaşanan Sorunlar

Çalıştayda, iklime dayanıklı yerleşimler için sokak ağaçlarının önemli bir doğal sistem olduğuna vurgu yapılarak, sokak ağaçlarının yağmur suyunun yüzey akışını yavaşlatarak tuttuğunu ve bu şekilde kanalizasyon şebekesi üzerindeki kapasite aşımını geciktirdiğini, yer altı sularının varlığını sürdürmesini sağlayarak hidrolojik çevrimdeki rolü ve öneminin altı çizilmiştir. Ağaçların havayı temizlediği, yutak alan olarak karbon salımlarını tuttuğu, ısı adası etkisini azalttığı, enerji tasarrufu sağladığına değinilerek, ağaç varlığının iklim değişikliğinin etkilerini azaltma ve uyum konusundaki önemi vurgulanmıştır. Bu nedenle kent ağaç atlası çalışmasının, sokak ağaçları ve kent içindeki ağaç varlığının yönetimi (ağaçlandırma, korunma, sağlıklaştırma, izleme çalışmaları) için önemli olduğu üzerinde durulmuştur.

Çalıştaya katılan Çankaya Belediyesi temsilcileri, kent içi çim alanların azaltılması konusunda halkın talebinin artırılması için bilinçlendirme çalışması yapılması gerektiğini belirterek, Belediyenin bu tür bitkilendirmenin aşırı su tüketimine yol açtığı, daha az su isteyen bitkilendirme çalışmalarını park ve bahçelerde uygulayarak su kullanımlarını önemli düzeyde azaltmakta oldukları bilgisini paylaşmıştır. Ayrıca, Belediye çalışmaları içinde gerçekleştirdikleri ekolojik tabanlı bahçivanlık eğitimlerinin, hem iklim hem de su tasarrufu konularında vatandaşların farkındalık geliştirmeleri açısından önemli bir katkısının olduğu dile getirilmişlerdir.

Çalıştayda park ve bahçelerde kullanılan ithal bitkilerin yaşam sürelerinin kısa (6 yıl) olduğuna dikkat çekilerek, yerel bitki kullanımının kent genelinde yaygınlaştırılmasının, su kullanımı ve değişen iklim açısından önemine vurgu yapılmıştır. Benzer şekilde, parklarda kuraklığa uygun bitki tiplerinin kullanılmasının önemine su tasarrufu açısından da gerekli olduğu, bu konuda halkın bilinçlendirilmesinin önemi üzerinde duran katılımcılar şu önerileri sunmuşlardır:

- Kent bitki örtüsünün çeşitlendirilmesi gerekmektedir.
- Tür çeşitliliğinin sürdürülebilirliği açısından önemli olduğundan, kokar ağaç gibi yayılcı türlerin yayılımının kontrol altına alınması gerekmektedir.
- Bu konudaki duyarlılığı arttırmak için yeşil alanlar ve parklardaki ağaçlar, otlar ve bitkiler hakkında vatandaşları bilgilendirici tabelaların konulmasının faydalı olacaktır.
- Bu önlemlere ek olarak „zehirsiz kentler“ uygulamaları için tarım faaliyetleri konusunda farkındalık eğitimlerinin önemine değinilmiştir. Katılımcılar tarafından mahalle bostanlarında yerli tohum üretimi örnek uygulama olarak aktarılmıştır.

3. Çocuklar ve Gençlerde İklim Değişikliği Kaynaklı Travmalar ve Eko-fobi Konusunun Gündeme Taşınması

İklim değişikliğinin bir sonucu olarak değerlendirilen orman yangınları ve seller konusunda çocukların ve gençlerin doğru bir şekilde bilgilendirilmesinin önemli olduğu görüşü katılımcılar tarafından ortak bir kaygı olarak dile getirilmiştir. Özellikle geçtiğimiz yıl orman yangınları ve yaşanan sellerin çocuklarda “dünyamız hastalandı” kaygılarını arttırmış olduğu ifade edilerek, çocuklara okullarda iklim değişikliği konusunda verilen eğitimlerin pedagojik destek alınarak yapılmasının önemi üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, çocuklar ve gençler için iklim değişikliği farkındalığına ilişkin yapılan bilgilendirmelerde kullanılan dile dikkat edilmesi gerekliliğine ve eko-fobi üzerine çalışmaların artırılmasının önemine değinilmiştir. Çalıştaya katılan sivil toplum kuruluşları arasında, iklim değişikliğinin sebep olduğu kaygılardan çocukların korunması için, paydaşlar arasında (akademik camia, sivil toplum kuruluşları, belediyeler vb.) işbirliği geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

4. İklim Siyaseti İçinde STK'ların Rollerini

Sivil toplum kuruluşlarının iklim siyaseti içindeki rollerinin, mevcut politikaları desteklemek, alternatif politikalar üretmek ve aktivist tutum sergilemek olarak sıralanabileceği vurgulanmıştır. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşlarının çözüm önerisi sunma kapasitelerinin geliştirilmesi gerektiği, öte yandan mevcut çalışmalarda yer alan çözümlerden sonuç alınmadığı için sürdürülebilirliğinin sağlanmadığı, iklim değişikliğine uyum ve çevre konulu projelerde iklim değişikliğinin sosyo-kültürel boyutlarına ilişkin politikaların yeterince dikkate alınmayarak geliştirilemediği ifade edilmiştir.

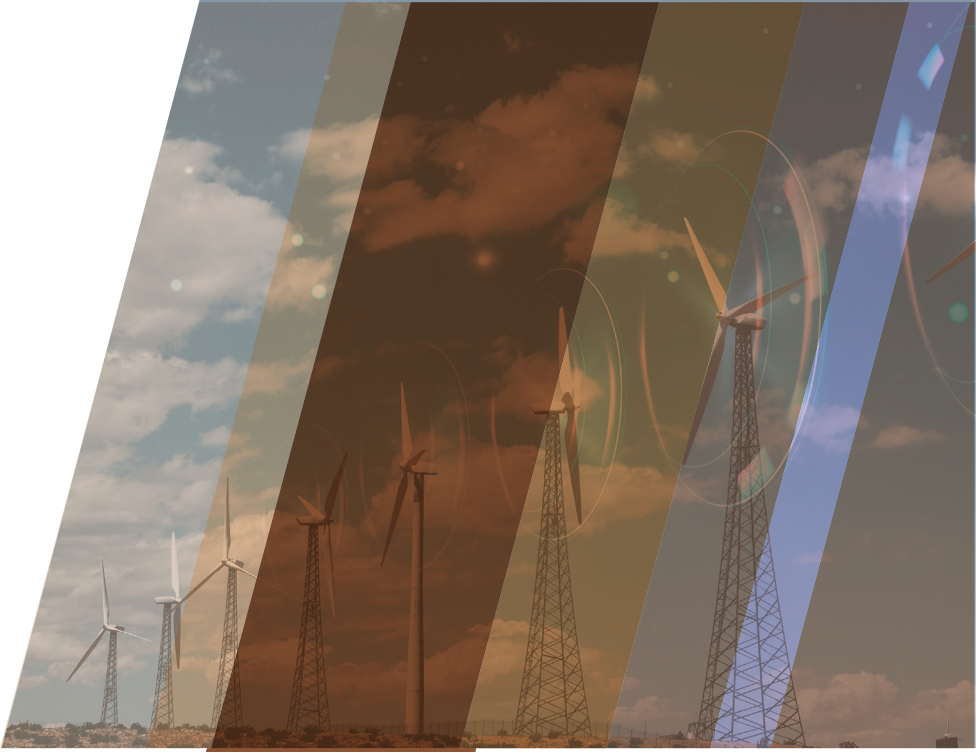
5. Sektörler Arası İlişkiler Bağlantılarının Önemi

Ankara için iklim uyum çalışmalarının Kızılırmak Havzası sınırları içinde sektörel bir bütünlüğü gözetilecek şekilde ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır. Sektörler arası bağlantılı düşünmenin iklim değişikliğinin etkilerine uyum konusunda yapılacak çalışmalar açısından önemli olduğu, özellikle ormancılık, tarımsal üretim faaliyetleri, su, enerji ve kentsel planlama bağlamında iklim değişikliğine uyum çalışmalarının bir arada ele alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
This project is funded by the European Union

www.temev.org.tr

Yukarı Bahçelievler Mah. 59. Sk. No:15/1, Çankaya 06490 ANKARA
Tel: +90 312 234 42 95 • temev@temev.org.tr